

INGELICHT

Informatiemagazine voor de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
September 2004 - Nr 5

Defensie

Minister Kamp: 'Het werk van de MIVD doet er toe'

colofon

INGELICHT wordt uitgeven onder verantwoordelijkheid van de directeur Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

Eindredactie:

M.A.M. Bemelmans-Oonincx

Redactie:

Wim Bartelds

Redactieadres:

MIVD/Bureau Communicatie

Postbus 200701

2500 ES Den Haag

E-mailadres:

M.Bemelmans-Oonincx@co.dnet.

mindef.nl

Fotografie: MIVD

Vormgeving: Theo Olsthoorn en

Kommer de Heer

Druk en lithografie:

UnitedGraphics

Oplage: 1.000 expl.

Deadlines INGELICHT

Mocht u de redactie van informatie willen voorzien, denk dan even aan de volgende data:

Inleveren kopij	Verschijnings datum
13 oktober	4 november

De redactie behoudt zich het recht voor om bijdragen - waaronder ingezonden brieven - niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen. Aan de inhoud van dit blad kunnen geen rechten worden ontleend.

Omslag: Inzet in Irak.

Foto: CAVDKM

I N H O U D S O P G A V E

4 Minister Kamp op
werkbezoek bij de MIVD

6 Chef Defensiestaf maakt
kennis met de MIVD

7 Voortgang reorganisatie
MIVD 2004

8 Georgische staatssecretaris
in Den Haag

9 Klassiekers:
autobiografie
Reinhard
Gehlen

10 Nieuwe medewerker

11 Reorganisatie: Afdeling
Personeel & Organisatie

12 Vertrouwenspersonen bij de
MIVD

14 Medezeggenschaps-
commissie

15 Project NSO

16 MIVD en CIOT sluiten
overeenkomst

17 Rubriek Veiligheid

18 Geschiedenis
Verbindingsinlichtingen

Moet de MIVD de publiciteit zoeken?

Inlichtingendiensten zijn nieuws - omdat het inlichtingendiensten zijn. De media zijn per definitie geïnteresseerd in het werk van inlichtingendiensten omdat de strijd tegen het internationale terrorisme een continu nieuwsitem is. Er zijn her en der allerlei aanslagen, er zijn her en der overheidsacties tegen mensen die van (betrokkenheid) bij terrorisme verdacht worden - en telkens heeft één en ander ook met inlichtingendiensten te maken. In binnen- en buitenland zijn er inlichtingendiensten die vervolgens *gericht* de publiciteit zoeken, diensten die dus weloverwogen van de structurele aandacht die er voor hen is, gebruik maken om zich te profileren. Mij wordt geregeld gevraagd of de MIVD niet óók heel nadrukkelijk naar buiten zou moeten treden en gebruik zou moeten maken van de structurele aandacht die voor ons soort diensten bestaat.

Ik vind dat we *niet* heel nadrukkelijk de aandacht van de buitenwereld moeten zoeken. Wij opereren in de schaduw, in relatieve stilte. Een groot deel van ons werk is geheim en daar zijn goede redenen voor. Als we dan geregeld, gericht en geprofileerd de aandacht van de pers zoeken om te laten zien dat we er zijn, draagt dat niets bij aan de waarde van ons werk.

Dat betekent niet dat we de pers uit de weg moeten gaan. De pers is een wezenlijk element van de Nederlandse openbaarheid. Die openbaarheid is cruciaal voor het democratische bestel dat we helpen beschermen. Maar juist onze taak in het kader van de nationale veiligheid brengt met zich mee dat we *zér* terughoudend moeten zijn met naar buiten te treden.

Als je werkt op de grens van het democratisch bestel in het belang van datzelfde bestel, kan openheid over wat je doet deels strijdig zijn met een goede uitoefening van je taken. Werken op het snijvlak van geheimhouding en democratie betekent per definitie dat je je terughoudend moet opstellen. We moeten verantwoording afleggen voor wat we doen, en we moeten controleerbaar zijn. Dat is wettelijk goed geregeld, met een parlementaire commissie en een Commissie van Toezicht, en met een uitgebreid geheim verslag van ons werk, waar die commissies toegang toe hebben.

Bovendien publiceren we ook jaarlijks een openbaar jaarverslag dat (wel een stuk globaler) ook 'de buitenwereld' in bredere zin zicht geeft op de

MIVD. Maar in een open cultuur als de onze is het wel zo volwassen om te bezien of je niet kunt proberen, wat méér transparantie te betrachten -binnen bepaalde grenzen, uiteraard. En dat doe je door wel naar buiten te treden, maar terughoudend en zakelijk. We gaan dus geen bekendmakingen doen in de trant van 'Op aanwijzing van de MIVD zijn ...' en we gaan ons niet met notities over maatschappelijke problemen mengen in de publieke discussie.

Feit is dat de openbaarheid wat meer van ons wil zien. Dus gaan we wat meer benadrukken waar het vooral om gaat bij de MIVD: force protection; terrorismebestrijding; vanuit Defensie bijdragen aan de nationale veiligheid. Onze uitingen zullen niet heel frequent zijn, en ze zullen -zoals gezegd- zakelijk zijn: anderen moeten maar oordelen of het 'goed' is. Wij hebben er alle vertrouwen in. Maar de inlichtingen- en veiligheidsdienst van Defensie roept dat niet van de daken.●

B. Dedden
Generaal-majoor

Op werkbezoek
bij medewerkers
van de MIVD

Minister Kamp:

Minister Kamp kan zich er niets bij voorstellen dat Defensie als portefeuille voor een politicus niet populair zou zijn.

“Dat is toch echt wel iets uit het verleden”, aldus de minister. Minister Kamp had zich bij de formatie van het tweede kabinet ingespannen om Defensie te kunnen behouden. Hij zat net als interim minister op deze post en vond het er prettig werken, met goede mensen om zich heen. “Bovendien”, zo voegt hij toe, “is het een departement met een bijzondere relevantie en een grote publieke taak”. Nu ik er een jaar zit, is dit alleen nog maar toegenomen. De bijdragen van Defensie zijn alleen maar relevanter geworden. Voor een politicus is dit een bijzonder uitdagend ministerie!

Aan het woord is Minister Kamp. Op 23 augustus bracht hij zijn tweede werkbezoek aan de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. Dit volgde kort na een eerste kennismakingsbezoek dat in maart plaatsvond. Tijdens dat bezoek zijn de taken, werkwijze en aandachtsgebieden aan de orde gekomen. Nu heeft hij zich verder laten informeren over ‘zijn’ militaire inlichtingendienst.

Allereerst liet hij zich brieven door de afdelingen HUMINT en Verbindingsinlichtingen, de verwervende afdelingen van de MIVD.

Minister Kamp stelde het erg op prijs vervolgens een reguliere dagelijkse vergadering van het team Irak bij te kunnen wonen. Het team Irak is een multidisciplinair team waarin vertegenwoordigers van alle disciplines van de inlichtingendienst zitting hebben. De informatie die verkre-

gen wordt uit zowel open als gesloten bronnen vullen elkaar aan, de feiten worden verzameld en beoordeeld door analisten. Dit team evalueert de gebeurtenissen van de afgelopen 24 uur en werpt eveneens een blik vooruit. Tijdens de dagelijkse vergadering wordt bepaald wat de onderwerpen zullen zijn voor de volgende dagbijdrage aan de briefing in het DOC, het Defensie Operatie Centrum en de onderwerpen voor de dagelijkse rapportage. Minister Kamp volgde de vergadering nauwlettend. Bij zijn vertrek sprak hij de hoop uit dat de vergaderingen en producten met dezelfde inzet tot stand blijven komen als dat tot nu toe het geval is.

Niet alle diensten van Defensie krijgen zo frequent een bezoek van de minister. Minister Kamp geeft aan dat de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst wel zijn bijzondere belangstelling heeft.

“Want”, zo vervolgt hij, “mijn dag begint namelijk met het lezen van de dagelijkse rapportage van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

Daarnaast heb ik natuurlijk veel contact met Bert Dedden (Directeur MIVD), zeker in het kader van mijn werk in de Kamer en de Ministerraad. Het contact met de MIVD en de rapportages die ik van de MIVD ontvang zijn natuurlijk bijzonder relevant in verband met de Nederlandse deelname aan de crisisbeheersingsoperaties. Daarom wil ik weten hoe het werk van de inlichtingendienst georganiseerd is, hoe de contacten verlopen en hoe de producten tot stand komen.

Het viel de minister op dat het aandeel burgers (ten opzichte van militairen) groter was dan hij in eerste instantie had gedacht. Maar hij vindt het zeker een militaire organisatie, strak georgani-

Hun werk doet er toe!

De MIVD heeft een politiek-militaire adviesfunctie ten opzichte van de minister van Defensie, de Secretaris-generaal, en de minister-president. En een militaire adviesfunctie ten opzichte van de CDS. De krijgsmacht moet in het kader van de bevordering van de internationale rechtsorde in staat zijn vredesoperaties uit te voeren. De MIVD ondersteunt Defensie bij de besluitvorming hierover en bij de uitvoering van deze operaties. Zodra tot inzet van Nederlandse troepen is besloten zal de MIVD de militaire operaties ondersteunen om daarmee bij te dragen aan een succesvolle missie en aan de veiligheid van de eigen troepen. De MIVD maakt een integraal inlichtingenbeeld waaruit strategische en operationele inlichtingenproducten ontstaan.

seerd, met veel oog voor details. “Ik heb me nog geen indruk over de werkcultuur kunnen vormen, daar ben ik wel in geïnteresseerd. Dat wil ik nog graag weten. Ik kom ook zeker nog een keer terug”.

Ik heb al wel gemerkt dat de samenwerking en de kwaliteit van het werk zeer goed te noemen is. De MIVD heeft zeer gemotiveerde mensen in dienst. Maar dat is natuurlijk niet verwonderlijk, als je zulk uitdagend en interessant werk mag doen”!

Op de vraag hoe je kunt beoordelen of je genoeg kwaliteit en genoeg (product) krijgt, met andere woorden, hoe meet je de MIVD nou, antwoordt de minister: “Kijk, je wordt natuurlijk altijd beoordeeld op je resultaten. Verder kijk je naar hoe de informatie eruit ziet, je kijkt of het op het goede moment op de juiste plek komt en hoe

dat gebeurt. Verder kijk je wat de relevantie van het product is.

Verder krijg ik natuurlijk ook een algemene indruk via mijn contacten in Den Haag en niet te vergeten komt mij ook het een en ander ter ore via het internationale circuit en de zusterdiensten.

Daarnaast zijn er natuurlijk trajecten om meer gedetailleerde kennis te toetsen. Er zijn evaluatie- en toezichtsorganisaties op het ministerie zelf en instanties als de Rekenkamer. U kunt er verzekerd van zijn: “Ik pleeg er kritisch naar te kijken!”

Kamp heeft een goede indruk gekregen van zijn inlichtingendienst. In het licht van de internationale ontwikkelingen heeft hij echter nog de indruk dat binnen de inlichtingenwereld nog een cultuur heerst van voor wat, hoort wat. Ik vind dat daar het een en ander kan verbeteren. De belan-

gen in de wereld lopen toch voor een groot deel samen op. Ik denk dat bij de internationale samenwerking op het gebied van inlichtingen nog wel verbetering mogelijk is. Bijvoorbeeld door een goede taakverdeling.

Tot besluit geeft minister Kamp de volgende boodschap mee: “De medewerkers van de MIVD doen bijzonder belangrijk werk. Wij, en dat zijn de politici hier maar ook elders in de wereld, trachten crises zoveel mogelijk te beheersen en te beperken. *Intelligence* is hierbij van groot belang. Het is een vak waar grote belangen aan gebonden zijn en de verantwoording van dag tot dag is groot te noemen.

Het leven en welzijn van velen in Nederland en elders in de wereld hangt af van dit werk!”●

Chef Defensiestaf maakt kennis met de MIVD

Generaal-majoor Dedden heet generaal Berlijn welkom in het hoofgebouw van de MIVD

Op 3 augustus j.l. bracht de nieuwe Chef Defensiestaf (CDS) een bezoek aan de MIVD. Generaal D. Berlijn werd ontvangen door de directeur MIVD, generaal-majoor Dedden. Doel van het bezoek was een nadere kennismaking van de CDS met de MIVD.

Generaal Berlijn heeft zich uitgebreid laten informeren over de inlichtingen- en veiligheidsdienst van Defensie. Onder meer werd gesproken over de organisatie van de MIVD, de aandachtsgebieden van de dienst en de resultaten van het werk van de MIVD. De CDS betoonde zich na afloop voldaan, en vond het een 'interessant en waardevol bezoek.' Ook generaal-majoor Dedden was zeer tevreden over de gedachtenwisseling met de CDS.

Generaal Berlijn, voormalig bevelhebber der luchtmacht, volgde recentelijk luitenant-admiraal Kroon op als CDS. Het wordt binnen de MIVD als uitermate plezierig ervaren dat de nieuwe CDS zo kort na zijn aantreden reeds een bezoek bracht aan onze dienst. ●

Reünie Verbindingsinlichtingen Amsterdam

Heeft u gewerkt bij MARID VI, WKC, TIVC, SVIC -of onderdelen hiervan? Op woensdag 8 december aanstaande is er een reünie voor al het (voormalig) 'Amsterdamse' verbindingsinlichtingenpersoneel.

Al twee jaar is een groepje van (oud-)medewerkers van Verbindingsinlichtingen bezig met het organiseren van deze reünie. Het vertrek van AVI uit Amsterdam was de reden voor dit initiatief: die historische plek verenigde het oude TIVC op een bijzondere manier. Met de verhuizing naar Den Haag dit voorjaar, ging dit knooppunt, ooit van de MARID, verloren en zouden ook oud-medewerkers zich niet meer kunnen verenigen.

Om aan te geven dat 'er nog zijn', zij het nu dan in Den Haag, wil de Reünie Commissie TIVC, zoals het groepje organisatoren zich voluit noemt, iedereen die 'onder' Amsterdam gewerkt heeft, op 8 december uitnodigen.

De reünie zal in Amsterdam gehouden worden. Op 8 december wil de Reünie Commissie TIVC ten eerste iedereen uitgebreid de gelegenheid

geven om met de andere reünisten te kunnen spreken. Daarnaast zal een rijstmaaltijd deel uitmaken van het programma. Men vraagt voor deelname een bijdrage van vijftien euro per persoon (wie met partner komt, betaalt dus 30 euro).

De organisatoren hebben geprobeerd zoveel mogelijk adressen van oud-medewerkers terug te vinden, maar zijn daar niet in alle gevallen in geslaagd. Omdat ze er niet zeker van zijn dat hun lijst van oud-medewerkers compleet is, zouden ze graag geattendeerd worden op lacunes. Bent u (oud)-AVI-Amsterdam-medewerker en kent u nog mensen die geen brief hebben gehad? Stuur de redactie van INGELICHT hun adres, of mail de informatie naar m.bemelmans-oonincx@co.dnet.mindef.nl.

Wie zelf geen uitnodiging heeft ontvangen maar graag wil deelnemen: gelieve de genoemde vijftien euro per deelnemer vóór 15 oktober a.s. over te maken op gironummer 4700778, ten name van Reünie Commissie te Almere, onder vermelding van uw naam en adres bij *mededelingen*.

Hoe groot de reünie wordt? "Tja, dat is een beetje koffiedik-kijken," aldus één van de organisatoren. Maar we denken toch wel dat er enkele honderden mensen zullen komen." ●

Reorganisatie MIVD 2004

In het vorige nummer van INGELICHT is met name geschreven over de motieven van de Reorganisatie MIVD 2004.

Daarmee is een eensluidend antwoord gegeven op een veel gehoorde vraag van medewerkers: "Waarom opnieuw reorganiseren, terwijl de Reorganisatie van 1999/2000 nog niet eens is afgerond?".

In dit en de komende nummers ligt de nadruk op de voortgang, de aanpak, de komende veranderingen in de organisatie en op de consequenties voor de medewerkers. Nu geven we aandacht aan de veranderingen in de afdeling Personeel & Organisatie (zie pagina 11), de duur van de reorganisatie en welke uitgangspunten zijn gekozen bij de communicatie naar de medewerkers.

Wellicht herinnert u zich dat de huidige reorganisatie is begonnen met een inventarisatie van weeffouten in de organisatie en dat deze inventarisatie begin vorig jaar heeft plaats gevonden. Als het tijdplan bewaarheid wordt en er voor het einde van dit jaar groen licht komt voor de reorganisatie, zal de voorbereiding twee jaar in beslag hebben genomen. En dan moet de eigenlijke implementatie nog beginnen! Logisch dat regelmatig de verzuuchting klinkt: Waarom duurt het allemaal zo lang? Samengevat luidt het antwoord: We hebben met z'n allen bedacht dat het zo moet. Dat vraagt enige toelichting.

In een samenleving als de onze laten mensen in organisaties zich niet meer commanderen zoals dat een eeuw geleden misschien nog het geval was. De hedendaagse mens wil overtuigd worden van het nut van veranderingen, wil zelf invloed hebben op zijn werk en wenst bescherming van verworven rechten. De tijd dat de top

een nieuwe organisatie bedenkt en deze aan alle medewerkers oplegt, is dus definitief voorbij. In plaats daarvan vindt een proces plaats dat in grote lijnen in drie fasen verloopt.

- In beeld brengen waarom de organisatie anders moet (de motieven);
- Bedenken wat er anders moet (processen, structuur, taken, functies, competenties, etc.);
- Bedenken hoe de bedachte veranderingen kunnen worden gerealiseerd.

Deze processen worden gekenmerkt door *transparantie en zorgvuldigheid*. Transparantie betekent dat het gehele proces door de medewerkers gevolgd moet kunnen worden: de plannen moeten voor alle medewerkers toegankelijk en begrijpelijk zijn en de toekomstige organisatie moet tot op het niveau van de individuele medewerkers worden beschreven. Het compleet doordenken van een organisatie met een omvang en complexiteit als die van de MIVD vraagt veel denk- en schrijfwerk, maar vooral overleg.

Wat is er nog te doen?

De toekomstige organisatie en de taken van de medewerkers zijn beschreven. Om te voorkomen dat bepaalde taken op meerdere plekken in de organisatie worden neergelegd, moeten de beschrijvingen worden gecoördineerd, hiervoor is overleg nodig. Onder verantwoordelijkheid van de afdeling Personeel & Organisatie zijn de KPMG medewerkers hiermee bezig.

De laatste commentaren van de afdelingen zijn eind augustus in de orgaan- en functiebeschrijvingen verwerkt. De afdeling Personeelszaken Centrale Organisatie van het Ministerie van Defensie beoordeelt vervolgens het resultaat en geeft een wegingsadvies af voor nieuwe of sterk herziene functies. Dat is een omvangrijke klus die met precisie moet worden uitgevoerd. Dat kost tijd. Naar verwachting komt het advies eind oktober beschikbaar.

In de komende tijd zal tevens worden gezien wie de nieuwe functies gaan bezetten. In beginsel komen de eigen MIVD medewerkers voor de nieuwe functies in aanmerking, tenzij de nieuwe functie kwaliteiten vraagt die bij de huidige medewer-

kers niet beschikbaar zijn. Omdat het over een behoorlijk aantal functies gaat en meerdere afdelingen betreft, is het een heel gepuzzel om alle betrokkenen een geschikte positie aan te bieden. Hoewel de totale omvang van de MIVD gehandhaafd blijft, staat het inmiddels wel vast dat niet iedereen onderdak komt. De omvang van de 'overtolligheid' is op dit moment van schrijven echter nog niet bekend, maar de directie probeert hierover nog deze maand duidelijkheid te verschaffen.

Zodra het advies van de afdeling Personeelszaken Centrale Organisatie van Defensie en het plaatsingsplan (personeelsvullingsplan) beschikbaar zijn, zal de Medezeggenschapscommissie (MC) advies aan de directie uitbrengen. Daarna wordt het reorganisatievoorstel aan de SG voorgelegd. Kortom, als alles volgens plan verloopt kan de SG voor het eind van het jaar en beslissing nemen en kan de implementatie begin 2005 een aanvang nemen.

Communicatie is belangrijk

Een goede informatievoorziening is belangrijk voor het welslagen van de reorganisatie. Uitgangspunt bij het verstrekken van informatie is dat het afdelingshoofd zijn of haar eigen personeel informeert over de voortgang. De afdelingshoofden krijgen alle informatie over (de voortgang van) de reorganisatie van de directieleden. In eerste instantie is het afdelingshoofd dus de aangewezen persoon die ook alle mogelijke vragen kan beantwoorden. Zodra informatie bekend is, informeren de afdelingshoofden hun medewerkers hierover. Dit kan over de meest uiteenlopende onderwerpen gaan: Personele consequenties, verandering van werklocatie, nieuwe indelingen. Vanzelfsprekend wordt hierbij (het advies van) personeelszaken betrokken. Is u iets niet duidelijk, of heeft u vragen, wacht dan niet en vraag het uw afdelingshoofd. In sommige gevallen kunnen nadere individuele afspraken nodig zijn, bijvoorbeeld indien sprake is van overtolligheid of herplaatsing. Wilt u daarbij personeelszaken betrekken, dan kan dat natuurlijk altijd.●

Staatssecretaris Ugulava wordt uitgeleide gedaan door generaal-majoor Dedden

Georgische staatssecretaris bezoekt MIVD

De Georgische staatssecretaris van veiligheidszaken Ugulava bracht op 30 juli j.l. een bezoek aan de MIVD. Doel van het bezoek: Kennismaking met de MIVD, met name met de wijze waarop de inlichtingendienst omgaat met haar democratische inbedding en haar rol in de ondersteuning van het democratisch bestel. Het bezoek maakte deel uit van een driedaagse rondreis van Ugulava langs tal van Nederlandse (overheids)instanties.

Na de 'Rozenrevolutie' in november 2003, toen het regime-Shevardnadze plaatsmaakte voor een meer democratisch georiënteerd bewind, is er in Georgië een nieuwe ploeg jonge ministers opgestaan die de taak heeft gekregen het land opnieuw op te bouwen. Veiligheidsminister Ugulava heeft daartoe uiterst ambitieuze plannen opgesteld voor zijn beleidsterrein. Prioriteit is het transformeren van het Georgische ministerie van Veiligheidszaken van een log Sovjet-bestuursorgaan in een gespecialiseerde dienst gericht op inlichtingen en veiligheid.

Moderniseren

Staatssecretaris Ugulava wil zijn beleidsterrein moderniseren en de transparantie ervan vergroten. Het grootste deel van de Sovjet KGB-archieven is ofwel vernietigd ofwel gestolen, de rest ligt niet gearchiveerd in de kelders van het ministerie. Het ministerie kampt met een overschot aan ambtenaren (maar liefst 4500) met veelal nog de oude Sovjet-mentaliteit. Ook de scholing van het per-

soneel ontbreekt. Computers zijn veelal afwezig. Standaardprocedures om het publiek van informatie te voorzien bestaan niet. Tevens kampt het ministerie met het negatieve KGB-imagó uit het verleden.

Het bezoek aan de MIVD had tot doel, de Georgiër te informeren over de inbedding van inlichtingen- en veiligheidswerk in een democratische structuur en over adequate controle- en toezichtsmechanismen van het democratisch bestel. Generaal-majoor Dedden ontving de staatssecretaris en gaf hem een briefing, waarna zich een gesprek ontspon over de wijze waarop de MIVD werkt en de wijze waarop het Georgische departement werkt. Ugulava liet weten het bezoek *very interesting, very enlightening, very useful* te vinden. Ook generaal Dedden vond het bezoek de moeite waard: "Het is altijd goed om aan anderen te laten zien wat transparantie is en hoe de democratische controle werkt. We werken per slot van rekening in het belang van dat bestel."●

Der Dienst - de autobiografie van Reinhard Gehlen

Gehlen in zijn tijd bij de Fremde Heere Ost

Gehlen op latere leeftijd

Der Dienst heet de autobiografie van Reinhard Gehlen, de oprichter van de Bundesnachrichtendienst (BND) en dit interessante boek mag met recht als klassieker worden aangeduid vanwege de lering die we eruit kunnen trekken.

Door Hans Mulder

Gehlen was in de Duitse Wehrmacht Generale Staf-officier die zich specialiseerde in de Sovjet-Unie. In 1942 werd hij Hoofd van de afdeling *Fremde Heere Ost*, zeg maar Hoofd J2 van de Wehrmacht aan het Oostfront, een functie die hij tot april 1945 vervulde toen hij door Hitler werd ontslagen omdat zijn analyses van de situatie (alhoewel correct) te defaitistisch werden bevonden. *Fremde Heere Ost* was inmiddels uitgegroeid tot een eenheid met een grote kennis van de Sovjet-Unie en van het Rode Leger. Die kennis werd vergaard door een combinatie van de inzet van agenten, zogeheten *V-Männer* (zeg maar: HUMINT), van het af luisteren van het vijandelijke radioverkeer (SIGINT aangevuld met wat wij tegenwoordig EOV noemen), luchtverkenningen (*Luftaufklärung*) maar ook meldingen van de vechtelende legers in het oosten (*Frontnachrichtentruppe*). Van deze stroom aan informatie werd

dagelijks een *gründliche*, systematische analyse gemaakt, waarbij geregeld voorspellingen werden gedaan over te verwachten Sovjet-offensieven.

Toen het einde van de oorlog in zicht kwam, liet Gehlen fotokopieën maken van zijn omvangrijke archief en liet dit begraven in Beieren. Nadat hij een deel van zijn trouwe medewerkers van Fremde Heere Ost in veiligheid had gebracht, liet hij zich door de Amerikanen arresteren.

Organisation Gehlen

Kort na de oorlog ontstond binnen het Amerikaanse militaire establishment het inzicht dat de Sovjet-Unie binnenkort wel eens dé tegenstander kon worden en over die tegenstander had men niet veel inlichtingen. Er ontstond bij de Amerikanen een behoefte aan kennis en ervaring over die aanstaande tegenstander. Gehlen bood hen die op een presenteerblaadje aan: Een omvangrijk archief, met een netwerk aan slapende agenten in Oost-Europa en een analyse-capaciteit met ervaring. Vanaf 1946 bouwde Gehlen zijn *Organisation Gehlen* op, kortweg aangeduid als Org.

De *Organisation Gehlen* werkte vanuit West-Duitsland, betaald door de Amerikanen en onder toezicht van de G2 USFET (*United States Forces European Theatre*). Toen kanselier Adenauer in 1949 de eerste na-oorlogse Duitse regering opzet-

te, bood Gehlen zijn organisatie aan, die enkele jaren later de *Bundesnachrichtendienst* (BND) zou worden.

Wat zijn de lessen die kunnen worden geleerd van Reinhard Gehlen? Allereerst dat *alle* informatie wordt benut, zowel die uit strategische bronnen komt (van geheim agenten diep in de vijandelijke organisatie tot *high level SIGINT*) als de tactische inlichtingen uit voorste lijn. Dus bijvoorbeeld geen scherp onderscheid tussen SIGINT en EOV, maar juist wederzijdse ondersteuning. Lang voordat de term *All Source Intelligence* in zwang raakte, werd het al door Gehlen toegepast.

En ten tweede een sublieme analyse van de informatie, ondersteund door een perfect archiveringssysteem. Toen ik in de jaren '80 als analist van de (toenmalige) landmacht inlichtingendienst (LAMID) wel eens in Pullach kwam (het dorp ten zuiden van München waar de BND haar hoofdkwartier had), bleek het raadplegen van Gehlen's archieven uit de jaren '40 nog steeds van waarde bij het verkrijgen van inzicht in de slagorde van Sovjet-divisies in de jaren '80.●

Kolonel J.R. Mulder werkt bij de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de NAVO te Brussel

Jerry houdt zich bij BAO bezig met het verwerken van vragen en verzoeken van 'de klant', hij is daarvoor één van de 'gezichten' van BAO. "Leuk werk," zegt Jerry. "BAO doet aan facilitaire dienstverlening, dat is een leuk vak. Ik studeer trouwens ook facilitaire dienstverlening -ik hoop over een halfjaartje klaar te zijn."

Ooit zag het er naar uit dat Jerry de techniek in zou gaan. "Ja, ik deed op de LTS in Arnhem de metaal-richting, en ik kwam na school terecht bij een schuifpui-fabriek. Maar ik had er zodanig verstand van dat telkens wanneer ik met een schuifpui bezig was geweest, er vervolgens een servicemonteur aan te pas moest komen om de boel weer goed te maken, haha!" Tijdens school en ook daarna had Jerry allerlei bijbaantjes in de horeca. "En dat groeide en groeide - ik heb met zo ongeveer alle horeca-aspecten te maken gehad. Ik heb inmiddels ook alle horeca-papieren. En ik ontdekte dat ik werk leuk vind dat met 'faciliterende' dingen te maken heeft."

Variatie is belangrijk

"Dat faciliterende heb ik gevonden bij Defensie, waar ik sinds 1996 werk. Eerst als assistent-huismeester bij het garnizoen

in Ede, vervolgens hulpinstructeur bij het OC Ede -dat was leuk! Stond ik ineens instructie te geven in camouflage, radioprocedures, gidsen en zo. Hier werd ik eerst wel voor opgeleid, anders zou 't raar zijn, natuurlijk." Vervolgens ging Jerry naar het C2 Support Center, ook al in Ede. "Ik ging her en der in de wereld demonstratie-opstellingen bouwen. Veel variatie, ik vond dat

Allemaal nieuwe gezichten

Sinds eind april heeft BAO een medewerker *Front office logistiek*.

Jerry Buschman. Jerry (33) werkt hier dus nog relatief kort.

INGELICHT vroeg Jerry naar zijn achtergrond, naar wat hem hier bracht en uiteraard naar zijn indruk van zijn 'nieuwe' werkgever.

leuk om te doen. Hoe dan ook, ik heb er steeds naar gestreefd om de paar jaar een nieuw baantje te hebben. Ik denk dat die variatie belangrijk is voor je persoonlijke groei."

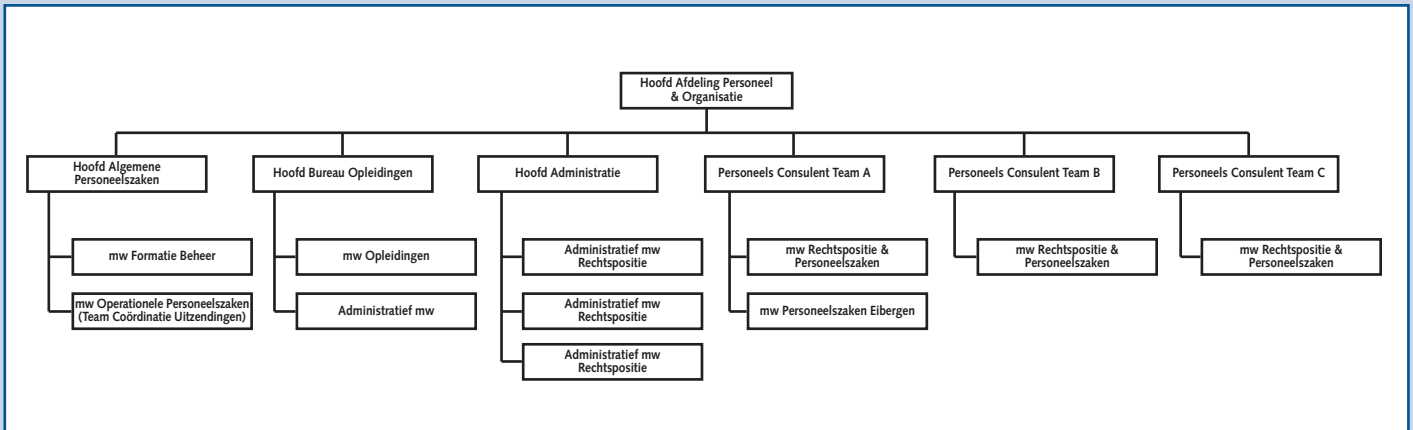
We proberen beter te zijn

En nu dus de MIVD. Vanwaar de overstap naar Den Haag en naar deze dienst? "Om te beginnen kon ik hier meer verdienen, hahaha! En zoals ik al zei, je moet geregeld iets anders doen. Het is hier wel wennen: het is nogal een fors gebouw en je hebt opeens vrij direct met honderden mensen te maken. Maar het bevalt goed." Jerry kwam bij BAO terecht in een werkomgeving die in een hoog tempo aan het veranderen was. "Van de club die hier een paar maanden geleden zat, is vrijwel niemand meer over -allemaal nieuwe gezichten. En dat brengt ook met zich mee dat we met z'n allen het gevoel hebben van 'we gaan ervoor!' We willen met zijn allen dat BAO een stuk sneller en efficiënter wordt, dus we lijnen dingen op, we onderzoeken onze werkprocessen, we proberen beter te zijn. En hopelijk komt dat ook ons imago ten goede."

Van de MIVD in bredere zin heeft Jerry nog geen uitgesproken indruk. "Ik zit vanwege mijn functie

natuurlijk veel op één plek, dus ik kan niet zomaar inschatten 'hoe' de MIVD is. Maar op grond van wat ik van de mensen merk, lijkt me dat hier een sfeer heerst van hard werken in een relaxte omgang. Hier wil ik wel graag blijven. We zien wel wat de toekomst brengt."●

Reorganisatie: Afdeling Personeel & Organisatie

In het reorganisatieproces gaat er veel veranderen binnen de MIVD. Functies worden herwaardeerd, nieuwe functies worden gecreëerd, en op sommige plekken worden zaken anders ingedeeld. Bij de Afdeling Personeel & Organisatie, kortweg APO, verandert er nogal wat.

APO ondergaat een ingrijpende wijziging. Niet alleen het aantal formatieplaatsen verandert, ook de structuur van de afdeling gaat op de schop. Luitenant-kolonel Han Sijm, hoofd APO, is niet ontevreden: “We gaan er qua formatie op vooruit, en onze structuurwijziging maakt ons een stuk slagvaardiger.” Het bedrijfsvoeringsproces binnen APO krijgt een nieuw concept en de afdeling wordt aanmerkelijk platter. APO gaat van drie bureaus naar zes.

Toch betekent een verdubbeling van drie naar zes bureaus *niet* méér ambtelijkheid. Sijm: “Absoluut niet. Want APO wordt organisatorisch nu veel platter, de bureaus zijn daarmee directer en sneller aan te sturen, en we gaan werken met een opzet van *front office* en *back office*. Er is straks één plek, één ‘balie’ waar de individuele klant met zijn of haar vragen en problemen terecht kan. De rest van APO houdt zich dan bezig met de verdere bewerking, afhandeling en probleemoplossing.”

Zes bureaus

Formeel heeft APO in de huidige, zeg maar de ‘oude’ situatie twee consultantenteams. In de nieuwe situatie worden dat er drie. “In de praktijk is dat derde team er ook al een tijdje,” aldus Sijm. Voorts hebben we in de reorganisatie de opleidingstaak, die eerder bij de Stafafdeling Productie was belegd, er bij gekregen. We gaan dus hard werken om het opleidingsniveau binnen de MIVD op een hoger niveau te brengen.” Dat betekent dat APO samen met de afdelingshoofden een meerjaren-opleidingsplan gaat maken, en daaruit voortvloeiend opleidingsjaarplannen. Aan die plannen moet vervolgens uitvoering worden gegeven.

Sijm: “Daarbij willen we ook, waar nodig, specifieke opleidingen ontwikkelen of laten ontwikkelen. Het hele opleidingsgebeuren wordt bijeengezet in het Bureau Opleidingen. Er komt ook een stafmedewerker opleidingen, die als materiedeskundige op het vlak van opleidingen adviezen gaat geven aan leidinggevenden en medewerkers.”

Naast de drie consultantenteams en het Bureau Opleidingen komt er een Bureau Administratie. “Alle administratief medewerkers komen in dat bureau te zitten,” aldus het afdelingshoofd. “Dat is in lijn met het defensiebrede P&O-beleid. Het gaat hier om de zogenoemde *shared service*-gedachte. Alle gelijksoortige functionaliteiten en kennis bijeen, dan is het werk ook makkelijker onderling op te vangen en te verdelen. En de kennis is dus spreidbaarder. Het Bureau Administra-

tie is de essentie van ons *back office*. Ik noemde al het daaraan spiegelende *front office*, dat is het bijeenplaatsen van alle medewerkers Rechtspositie en personeelszaken. Die medewerkers komen ook fysiek in één kamer te zitten.” Het zesde bureau is Algemene Personeelszaken (APZ): dat blijft ongewijzigd. APZ ‘vertaalt’ onder meer defensiebreed personeelsbeleid naar de specifieke MIVD-situatie, werkt meer projectmatig en voert het formatiebeheer voor de MIVD uit. Voorts levert APO nog een adjudant operationele personeelszaken, die functioneel werkzaam is in het Team Coördinatie Uitzendingen.

Al met al dus een behoorlijke verandering voor APO. “Maar beslist een verandering ten goede,” zegt overste Sijm. “Mijn *span of control* wordt een stuk groter, maar dat is doordat ‘mijn’ stukje van de organisatie platter en dus breder wordt. De aansturing wordt sneller en directer. Samen met de oprichting van een front- en back office winnen we flink aan efficiency, en de klant zal merken dat we een flink stuk aan klantgerichtheid winnen.”

Luitenant-kolonel Sijm is dus een tevreden mens. “Er lopen nog dingen door elkaar heen: enerzijds de MIVD-reorganisatie en anderzijds nieuwe defensiebrede P&O-ontwikkelingen. Niet in eerste instantie een overzichtelijk proces, maar we gaan er goed uitkomen. We gaan ervoor!”●

Vertrouwenspersonen bij

Ongewenste omgangsvormen op het werk zoals pesten, seksuele intimidatie en racisme staan steeds meer in de belangstelling, ook bij Defensie. Binnen de MIVD zijn op dit moment twee vertrouwenspersonen aangewezen. Dit zijn mr Joosje Fortuin, juridisch medewerker bij de Afdeling Juridische Zaken (gebouw 32, kamer 5.09) en Henk Bretveld, medewerker van Bureau Opleidingen i.o. van de Afdeling Personeel en Organisatie (gebouw 32, kamer 5.38).

In Den Haag zijn de gezichten van de vertrouwenspersonen inmiddels goed bekend, omdat Joosje en Henk daar werkzaam zijn. Aangezien op de vestigingen van de MIVD buiten Den Haag Joosje en Henk minder bekend zijn, zijn zij van plan in het najaar van 2004 zoveel als mogelijk bezoeken af te leggen aan die vestigingen, zodat een wederzijdse kennismaking mogelijk is.

Soorten ongewenst gedrag

Met ongewenst gedrag wordt in het algemeen bedoeld éénmalig of vaker voorkomend intimiderend, vernederend of bedreigend gedrag, gericht op dezelfde persoon of groep van personen. Het gedrag kan natuurlijk in verschillende verschijningsvormen voorkomen. In de regeling 'Klachtenprocedure ongewenst gedrag en melding vermoedens van misstanden' (KOGVAM) die binnen het ministerie van Defensie geldt, wordt daaronder verstaan (seksuele) intimidatie, agressie en geweld, discriminatie, stalking, pesten, treiteren, en extremisme.

Indien een medewerker of medewerkster van de MIVD in aanraking komt met ongewenst gedrag kan een beroep worden gedaan op de vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon fungeert als eerste opvang- en aanspreekpunt en luisterend oor voor slachtoffers van ongewenst gedrag. De vertrouwenspersonen zorgen derhalve

Vertrouwenspersonen Joosje Fortuin en Henk Bretveld

voor de eerstelijns opvang. Daarnaast kunnen zij de betrokkene adviseren over te nemen vervolgstappen en aangeven welke hulpverlenende instanties ter beschikking staan. Alleen als de betrokkene zelf te kennen geeft vervolgacties te willen ondernemen, kan een vertrouwenspersoon betrokkene hierin bijstaan. De vertrouwenspersoon kan bijvoorbeeld zorgdragen voor bemiddeling door een onafhankelijke derde of assisteren bij het formeel indienen van een klacht.

Alles is vertrouwelijk

De vertrouwenspersonen behandelen alle informatie die zij te horen krijgen vertrouwelijk. Er wordt aan niemand informatie verstrekt zonder

toestemming van betrokkene. Dit betekent dat men bij de vertrouwenspersoon vrijuit kan spreken en zijn verhaal kwijt kan. Niemand hoeft te weten dat de hulp van de vertrouwenspersoon is ingeroepen, tenzij de betrokkene dat zelf wenst. Wel worden klachten en meldingen geregistreerd ten behoeve van een door de centrale vertrouwenspersoon op te stellen jaarverslag. Deze gegevens worden echter anoniem verwerkt en op een zodanige wijze dat door derden geen relatie kan worden gelegd tussen feiten en personen.

Indien er door betrokkene wordt gekozen voor een formele behandeling van de klacht, wordt de klacht ingediend bij de Klachtencommissie onge-

de MIVD

wenst gedrag van de CO. Van het indienen van een klacht wordt door de centrale vertrouwenspersoon altijd het bevoegd gezag, in dit geval de Directeur MIVD, in kennis gesteld. De vertrouwenspersoon kan uitleggen hoe de procedure voor het indienen van een klacht precies in elkaar zit en de klager desgewenst gedurende het gehele traject verder begeleiden. Ook de beklagde in een klachtenprocedure kan overigens om bijstand van een vertrouwenspersoon vragen. Op basis van hoorzittingen met de klager, de beklagde en eventuele getuigen brengt de Commissie een advies over de klacht uit aan het bevoegd gezag (DMIVD). Het bevoegd gezag zal dit advies doorgevoeren, maar kan hier ook (gemotiveerd) van afwijken.

In de Regeling KOGVAM is vastgelegd dat een persoon die een klacht heeft ingediend of een melding heeft gedaan van ongewenst gedrag op geen enkele wijze in zijn positie mag worden benadeeld als gevolg van de klacht, voorzover hij te goeder trouw heeft gehandeld. De rechtspositie van een klager is derhalve beschermd.

Nazorg

Wanneer een bepaalde zaak is afgerond, bijvoorbeeld na behandeling door de Commissie ongewenst gedrag of na een geslaagde bemiddeling, kan een betrokkene ook een beroep doen op de vertrouwenspersoon voor zogenoemde nazorg. Ook na afronding van een zaak kan een betrokkene immers nog eens over het gebeurde willen praten.

Binnen Defensie en dus ook binnen de MIVD, wordt het van groot belang geacht om ongewenst gedrag te voorkomen en te bestrijden. In voorkomende gevallen is het echter zaak om een en ander op een correcte wijze te behandelen. Schroomt u daarom niet om contact op te nemen met één van de vertrouwenspersonen van de MIVD wanneer u slachtoffer of getuige bent van ongewenst gedrag.●

Kindly take a seat ...

Zo'n anderhalve maand geleden werd de Ontvangstruimte in gebruik gesteld: een kamer met een zitje, een vergadertafel, planten in de vensterbank, afbeeldingen aan de muur ... een nette ruimte, geschikt om bezoekers te ontvangen. Met de inrichting van deze kamer is een eind gekomen aan de wat ongemakkelijke situatie dat wie bezoekers wilde ontvangen, daarvoor steeds één van de vaste vergaderzalen moest reserveren of op de werkkamer moest ontvangen.

Of het een verbetering is? "Absoluut, dit werkt prima," aldus een functionaris van het Bureau Externe Rela-

ties (BER). "Eerder was er steeds dat reserveren van zalen en dan moest je maar afwachten of er plek was, maar nu kunnen we Defensie-attachés, buitenlandse delegaties en anderen altijd goed accommoderen." Hoewel de Ontvangstruimte in beginsel ten dienste staat van eenieder die bezoek wil ontvangen, blijkt in de praktijk dat het Bureau Externe Relaties er het meeste gebruik van maakt.

Rustig even bij elkaar zitten

"Kijk, of het resultaat van het ontvangen van bezoekers in zo'n 'aangeklede' ruimte nu veel groter is dan voorheen, weet je niet, dat is niet meetbaar. Maar je mag er toch van uitgaan dat het in elk geval wat helpt. Belangrijkste is dat we nu kleine delegaties of individuele bezoekers op een representatieve wijze kunnen ontvangen. Dit is vriendelijker, comfortabeler en veiliger."●

Vriendelijker, comfortabeler, veiliger

Reorganisatie geweldige klus

Zoals velen van u heb ik de afgelopen weken genoten van een vakantie. Voor mij hield dat in een combinatie van een verblijf van een week op Vlieland in een huisje in de duinen en een rustige trektocht per caravan door België, Noord Frankrijk en Duitsland. Ik heb er erg van genoten en ben geheel opgefrist begin augustus weer aan het werk gegaan. Ik hoop dat dat ook van toepassing is voor allen van u die hun vakantie hebben gehad.

Door Jaap van Tuyll

22 september MIVD Barbecue

Op 22 september is het weer zover. Dit jaarlijks terugkerende evenement vindt plaats in de multifunctionele ruimte (gebouw 147) op de Frederikkazerne.

De barbecue is van 16.00 tot 21.00 uur.

Alle MIVD-medewerkers zijn van harte welkom.

U hoeft zich niet op te geven.

Na terugkeer duurt het dan toch weer niet lang voor de vaste routine de overhand krijgt en uiteenlopende zaken je weer druk bezig houden.

Voor wat betreft de medezeggenschapscommissie betekent dat vooral de komende reorganisatie. Als vertegenwoordiger van de MC heb ik zitting in twee fora die de reorganisatie begeleiden. Ik zit daar als toehoorder en let goed op wat er aan informatie voorbij komt, zodat de latere formele behandeling van de reorganisatieplannen (door de MC) efficiënt en hopelijk ook snel kan verlopen.

Wat zijn deze fora? Ten eerste het Projectteam Reorganisatie. Dit is het team dat onder leiding van extern adviseur Wim Visser de voortgang bewaakt van alle noodzakelijke voorbereidingen voor de reorganisatie. Hierin wordt besproken wat de vordering is van het produceren van de benodigde documenten, of dit volgens de planning verloopt en wat er eventueel gedaan kan worden om zaken vlot te trekken en eventueel ontstane knelpunten op te lossen. Maar binnen dit team wordt ook besproken hoe de contacten met de Centrale Organisatie over de reorganisatie verlopen. De inzet van KPMG komt ook regelmatig aan de orde.

Het tweede forum is het Coördinatie Overleg Functiebeschrijvingen (COF). Dit forum wordt geleid door Henk

Bretveld namens Hoofd Afdeling Personeel en Organisatie en houdt zich rechtstreeks bezig met de inzet van KPMG voor de steun bij het maken van de functiebeschrijvingen. Die steun wordt met name geleverd voor nieuwe functies en voor functies die in belangrijke mate gewijzigd zijn. Daarnaast helpt KPMG door voorafgaand aan de formele waardering van functies door PZCO al een waarderingsadvies te geven, zodat het lijnmanagement alvast kan inschatten of de beoogde waardering voor een functie ook inderdaad haalbaar lijkt. Het COF bewaakt verder of alle functiebeschrijvingen ook inderdaad gemaakt en aangeleverd worden en bekijkt de zogenaamde functievergelijkingstabellen. Deze tabellen geven aan

welke functies binnen een organisatieonderdeel qua inhoud nieuw, bestaand of gewijzigd zijn dan wel in aantal gewijzigd zijn. Daarmee zijn die tabellen dus wezenlijke informatie voor de MC, omdat daaruit vrij gemakkelijk de eventuele consequenties voor het zittende personeel zijn af te leiden.

Beide fora vergaderen heel wat af en dat kost dus nogal wat tijd. Daar komt nog bij dat er in het kader van de reorganisatie heel wat documenten worden geproduceerd en het lezen daarvan is volgens mij al bijna een dagtaak. Dat zal dus te zijner tijd voor de MC leden een geweldige klus worden en daarom is de MC van plan zich te laten bijstaan door een extern deskundige. Dat is bij de reorganisatie in 2000 ook gebeurd en bij die gelegenheid was de ervaring van de toenmalige MC (die heette toen nog OOO/DC) zeer positief.

Er is onlangs een regeling uitgevaardigd door de Staatssecretaris van Defensie waarin richtlijnen en condities over het inhuren van externe deskundigen door een MC staan beschreven. Hiermee kent de inhuur enige beperkingen die voorheen niet van toepassing waren. Dit zou enige vertraging kunnen veroorzaken bij het effectueren van de door de MC gewenste inhuur. Het Besluit Medezeggenschap Defensie staat echter in artikel 15 een MC toe, zich te laten bijstaan door een externe deskundige en de MC van de MIVD is zeker van plan van die mogelijkheid gebruik te maken om tot een advies over de reorganisatieplannen te komen dat in alle opzichten recht doet aan de positie die de MC als behartiger van de belangen van het personeel van de MIVD inneemt. ●

Locatie, materieel en organisatie? Wordt aan gewerkt

Het project **Nationale Sigint Organisatie** vordert gestaag. Een definitieve keuze voor de locatie van uitbreiding van de satellietinterceptie is nabij, terwijl de trajecten voor het benodigde materieel en voor het inrichten van de organisatie goed op streek zijn.

Kort na de aanslagen in de VS van 11 september 2001 presenteerde de Nederlandse regering het *Actieplan Terrorismebestrijding*. Dit Actieplan behelst een breed scala aan maatregelen in de strijd tegen het internationale terrorisme. De uitbreiding van satellietinterceptiecapaciteit is één van de actiepunten. De (uitgebreide) satellietinterceptiecapaciteit wordt ondergebracht bij de NSO, die ten dienste van zowel MIVD als AIVD zal werken.

Vooralsnog is de Nationale Sigint Organisatie (NSO) een projectorganisatie die bij Defensie is ondergebracht. Tal van kleinere punten zijn inmiddels gerealiseerd, maar zo'n ingrijpende en dure zaak als de NSO vergt meer tijd en meer werk. Inmiddels zit er behoorlijk schot in de zaak. Een voortgangsbericht.

De projectleider NSO ziet zich geplaatst voor drie opdrachten. Hij moet een locatie kiezen waar de uitbreiding van de interceptiecapaciteit mogelijk is; hij moet die uitbreiding realiseren; en hij moet een schaalbare organisatie bouwen voor de inrichting en uitvoering van de interceptiewerkzaamheden.

Hoe is de stand van zaken? De projectleider NSO, kolonel Van Nassau, slaat opgeruimd de handen ineen: "We gaan er van uit dat we vóór 1 oktober aanstaande definitief kiezen voor een locatie. Er zijn enkele locaties in beeld, elk met hun eigen procedurele voor- en nadelen. We bestuderen de zaak, en we komen er dus in september uit wáár we gaan zitten."

Ook de uitbreiding van de interceptiecapaciteit laat voortgang zien. "Alle offertes voor het te bou-

wen materieel, zoals bijvoorbeeld interceptieschotels, hebben we vóór 1 november binnen," aldus kolonel van Nassau. "En voor 1 januari zullen alle bestelorders de deur uit zijn. Dat betekent dat een flink deel van de materiële kant van het project in de loop van 2005 gerealiseerd zal zijn. Dan zal er een werkend deel van de NSO zijn, gericht op satellietinterceptie, en gebruik makend van de dan gerealiseerde uitbreiding."

De organisatie, de 'dienst' NSO als zodanig krijgt inmiddels ook contouren. Van Nassau: "Begin september is er een uitgewerkt concept voor de organisatie, en vóór 1 januari zal één en ander geformaliseerd zijn. Daarna volgt dan de nadere invulling van de personele bezetting."●

MIVD en CIOT sluiten overeenkomst

Op 24 augustus is de bestaande samenwerking tussen de MIVD en het Centraal Informatiepunt Onderzoek Telecommunicatie (CIOT) van het ministerie van justitie geformaliseerd. Generaal-majoor Dedden, directeur MIVD, en dr. J.Th. Bijman, directeur CIOT, ondertekenden een zogeheten *service level agreement* waarin werd vastgelegd wat voor diensten het CIOT aan de MIVD levert en onder welke afspraken en procedures dit plaatsvindt.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 heeft de MIVD een aantal bijzondere bevoegdheden gekregen. Eén van die bevoegdheden is dat de MIVD abonneegegevens bij telecom-aanbieders kan opvragen. Het CIOT heeft daar een uitstekend en uniek hulpmiddel voor weten te ontwikkelen. Een faciliteit die zowel door de verschillende (bijzondere) opsporingsdiensten als ook door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten wordt gebruikt.

Controleerbaar, transparant en veilig

Nadat begin 2002 de eerste juridische contacten met het CIOT waren gelegd, werd een jaar later, om precies te zijn, vanaf 11 februari 2003, het

CIOT-systeem door de MIVD in gebruik genomen. Daarmee voegde het CIOT-systeem zich in het rijtje van gesloten bronnen zoals de gemeentelijke basisadministratie (GBA), de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW), het Bureau Kredietregistratie (BKR) en de Centrale Justitiële Dienst (CJD). Behoeft aan meer en betere administratieve naslag is hierdoor mede ingevuld. Immers, toegankelijkheid en beschikbaarheid van informatie is essentieel voor het functioneren van de MIVD. Het CIOT-systeem betekent voor het bedrijfsproces van de MIVD niet alleen een versnelling van die specifieke naslag, die naslag is ook vollediger, meer controleerbaar en transparant. En niet onbelangrijk, ook een stuk veiliger geworden.●

Personeelsmutaties

Nieuw personeel

Mevrouw R.R. [naam], Hoofdafdeling Bedrijfsvoering, Afdeling Personeel en Organisatie, medewerker administratie P&O, met ingang van 16 augustus 2004

AOO G.A. [naam], Hoofdafdeling Productie, Afdeling Analyse en Rapportage, Bewerker dienstploeg CRT, met ingang van 5 juli 2004

Owi M.H. de [naam], Hoofdafdeling Productie, Stafafdeling Productie, Bewerker dienstploeg, met ingang van 1 september 2004

SMJRODOPS D. [naam], Hoofdafdeling Productie, Afdeling Analyse en Rapportage, Imagery Analyst met ingang van 23 augustus 2004

Personeel met FLO

Luitenant H.P. [naam] nam op 30 juni 2004 afscheid van de MIVD en Defensie. Ter gelegenheid van zijn dienstverlating ontving hij een oorkonde uit handen van generaal-majoor Dedden.

Thuiswerken, de gewoonste zaak van de wereld?

De afgelopen jaren lijkt het de normaalste zaak van de wereld te zijn geworden om geregeld thuis te werken. Soms als secundaire arbeidsvoorwaarde (reistijd besparen), soms als bijdrage aan de maatschappelijke verantwoording (file-leed en milieuoverlast bestrijden) en soms omdat het door de baas 'verlangt lijkt te worden'. Zelf maak ik ook graag gebruik van de gelegenheid om eens ongestoord dat dikke rapport door te lezen en van commentaar te voorzien. Er zijn echter functies waarbij het thuiswerken uit praktische overwegingen niet altijd haalbaar is. Een trainer van een voetbalelftal zal niet echt succesvol zijn als hij niet met zijn team op het veld oefent.

Door Geert-Jan van der Ven

Ook binnen onze dienst is het thuiswerken niet altijd mogelijk. Natuurlijk kunnen we een aantal rapporten thuis lezen maar we zullen toch altijd rekening moeten houden met de rubricering van het materiaal. Afhankelijk van het rubriceringsniveau gelden regels voor:

- het al dan niet mogen meenemen van documenten,
- de wijze waarop documenten mogen worden meegenomen en
- de wijze waarop documenten moeten worden opgeborgen.

De spelregels die hiervoor gelden kunt u nalezen op het intranet waar de MP10-10 en het *Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid - Bijzondere Informatie* voldoende handvatten bieden.

Risico

De meeste mensen weten dat dezelfde spelregels gelden voor het meenemen en opbergen van elektronische documenten. Een verschil met fysieke documenten is de verwerking. Het lezen van een gerubriceerd fysiek rapport doen we zelf zonder hulpmiddelen, het lezen van een elektronisch document vereist een computer. Deze computer vormt nu een risico waar niet iedereen van op de hoogte is. Binnen de dienst beschikt iedereen over een deugdelijke PC die voldoet aan de eisen voor het werken met gerubriceerd materiaal. Er zijn niet veel mensen die thuis beschikken over zo'n PC. Wat inmiddels wel iedereen in huis heeft is een PC waarop de hele familie zit te werken, een standaard machine met een forse geluidskaart en boxen, een videokaart waarmee we in staat zijn de nieuwste DVD's te bekijken en een lekker 'dikke' internetaansluiting. Het is dan ook vaak knokken om een plaatsje achter het toetsenbord te bemachtigen.

Meestal is dit ook de machine waarop vader of moeder nog even snel dat rapport voor de directie af wil maken. Zodra het echter gaat om gerubriceerde documenten is dat absoluut niet toegestaan. Slechts

op apparatuur die daarvoor geschikt is bevonden en voorzien van de juiste beveiligingssoftware is het toegestaan om gerubriceerde informatie te verwerken en op te slaan. Dat is natuurlijk niet zomaar bepaald, daar zijn forse onderzoeken aan vooraf gegaan en (inter)nationale afspraken over gemaakt. De medewerkers van de afdeling Informatiemanagement en Bureau Veiligheidszaken kunnen u adviseren hoe u gerubriceerde informatie buiten uw normale werkplek kunt verwerken.

Aanvullende maatregelen

Overigens zou ik u ook willen afraden om 'gevoelige' persoonlijke informatie op te slaan op die gezamenlijke flietsende computer zonder een aantal aanvullende maatregelen te nemen. Bij het bezoeken van die chatroom of website door uw zoon of dochter is het niet ondenkbaar dat kwaadwillenden een programmaatje op uw PC installeren waarmee ze zich toegang verschaffen tot uw informatie. Soms is dat uit pure balorigheid en nemen ze ongemerkt de besturing van de PC over -weet u eigenlijk wel zeker dat er niemand meekijkt in de huiskamer via de webcam bovenop de monitor? Ook de microfoon die op een beetje multimedia PC zit aangesloten is op afstand bedienbaar. Naast deze 'kwajongensstreken' wordt ook op grote schaal getracht om PC's in te zetten voor activiteiten met een strafrechtelijk tintje, zoals het verspreiden van virussen of spam, of het opslaan van bestanden met beeld- en geluidmateriaal waarop auteursrechten rusten. Over het stelen van creditcardnummers of manipuleren van internetbankieren hoeft ik u uiteraard niets meer te vertellen.

Thuiswerken met verstand, het kan de gewoonste zaak van de wereld zijn!●

Contacten gelegd tussen MIVD en Albanese dienst

Tijdens een genoeglijke bijeenkomst overhandigt generaal-majoor Dedden een litho van de Hofvijver aan zijn Albanese collega.

Van 22 tot en met 24 juli heeft de directeur MIVD, generaal-majoor Bert Dedden, een bezoek gebracht aan de Albanese militaire inlichtingendienst Sherbimi Informativ Ushtarak (SHIU). Het doel van het bezoek was een eerste kennismaking met de MIVD.

Het was voor het eerst dat delegaties van de Nederlandse en Albanese militaire inlichtingendiensten formeel contact met elkaar hadden. Albanië streeft naar meer toenadering tot Europa en tot de NAVO, waarbij de werking van een inlichtingendienst in een democratische setting voor de Albanese van groot belang is. Het hoofd van de SHIU, Eduart Bala, streeft naar een werkwijze met meer transparantie en democratische controle. Generaal Dedden, vergezeld door een

medewerker van het Bureau Externe Relaties, heeft tijdens het bezoek uiteengezet hoe transparantie en democratische inbedding bij de MIVD functioneren.

Analistenopleiding

Tijdens het bezoek zijn afspraken gemaakt over onder meer het verzorgen van opleidingen ten behoeve van medewerkers van de Albanese dienst. Met name zal worden bezien of de MIVD in Albanië een korte opleiding kan verzorgen voor analisten van de Albanese dienst.

“Dit was een nuttig bezoek dat een goede basis vormt voor verdere samenwerking,” aldus generaal Dedden. Generaal Dedden nodigde het hoofd van de SHIU uit voor een tegenbezoek aan de MIVD. Het bezoek werd afgesloten met een ontmoeting tussen Dedden en de Albanese minister van defensie Majko.●

Crypto in

In de vorige uitgave van INGELICHT hebben we aandacht besteed aan de ontstaansgeschiedenis van wat uiteindelijk de Afdeling Verbindingsinlichtingen werd. In kort bestek werd geschetst hoe de Nederlandse interceptiedienst zich ontwikkelde vanaf de jaren '10 van de twintigste eeuw tot aan de vestiging van MARID VI te Amsterdam. Nu schetsen we in kort bestek de gang van zaken vanaf eind jaren '40.

De vestiging van interceptiedienst MARID VI in het Marinepaleis te Amsterdam in 1947 was het rechtstreekse gevolg van de zogenoemde *Nota Fock*. Regeringscommissaris in algemene dienst mr C.W.L. Fock schreef in opdracht van minister-president Beel eind 1946 - begin 1947 een *Nota betreffende een eventuele oprichting van een ontsluitingsdienst*. Fock was tevens hoofd van de door hem opgerichte Buitenlandse Inlichtingendienst (BID), alsmede coördinator van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Kortom, een man met gezag in de Nederlandse inlichtingenwereld. De *Nota Fock* werd probleemloos geaccepteerd en zorgde er dan ook voor

het Marinepaleis

dat Nederland zich na de Tweede Wereldoorlog positioneren als speler op het terrein van de interceptie. In beginsel zou MARID VI twee jaar 'op proef' draaien, en dan zou worden gezien of het blijvend zou zijn.

MARID VI was vanaf het begin overwegend gevuld met burgerpersoneel. Vanwege de 'proefperiode' van twee jaar werd vooralsnog niemand in vaste dienst aangenomen; alle burgerpersoneel was contractant, met een toelage van 40 tot 150 gulden per maand -betaald uit geheime fondsen. Men zorgde bij MARID VI zelf voor de interne opleidingen. Die werden verzorgd door onder

meer de crypto-veteranen Verkuyl en Brouwer. De heren kregen daarbij aanzienlijke hulp -volkomen informeel- van de Amerikaanse expert J.S. Petersen, die Verkuyl in de oorlog in de Verenigde Staten had leren kennen.

Vaste aanstelling?

In de loop van 1949 was de proefperiode voorbij terwijl het personeel nog niets gehoord had over de toekomst. Een aantal crypto-analisten schreef een klachtbrief en wees op de argumenten voor het voortbestaan van de dienst. MARID VI was in twee jaar in omvang verdubbeld (van 40 naar 80 medewerkers), beschikte over een uitstekend functionerende interceptie, en produceerde wekelijks twee bundels

met gedecodeerde berichten van hoogwaardige kwaliteit. De minister van Marine besloot daarop dat MARID VI permanent was; het personeel kreeg een vaste aanstelling.

De hoogwaardige kwaliteit van de berichtgeving was bepaald niet incidenteel. Zo is onder meer bekend dat er tijdens de Franse Vietnam-oorlog in de jaren '50 veel diplomatiek verkeer onderschept werd tussen Saigon en Parijs.

Gearresteerd door de FBI

Maar problemen komen er vroeger of later toch. Zo begon in overheidskringen het besef te ontstaan dat MARID VI in feite fungeerde als *regeringscryptologische* dienst, terwijl MARID VI louter op de marinebegroting drukte. Dus: gedoe en heisa. Tevens ontstonden competentiegeschillen tussen het hoofd van de MARID en de leiding van MARID VI. Bovendien was er nog het Petersen-incident. De al genoemde Amerikaanse crypto-deskundige Petersen, die 'informeel' zo veel voor MARID VI had gedaan, werd in 1954 door de FBI gearresteerd wegens het verduisteren van geclassificeerd materiaal voor een vreemde

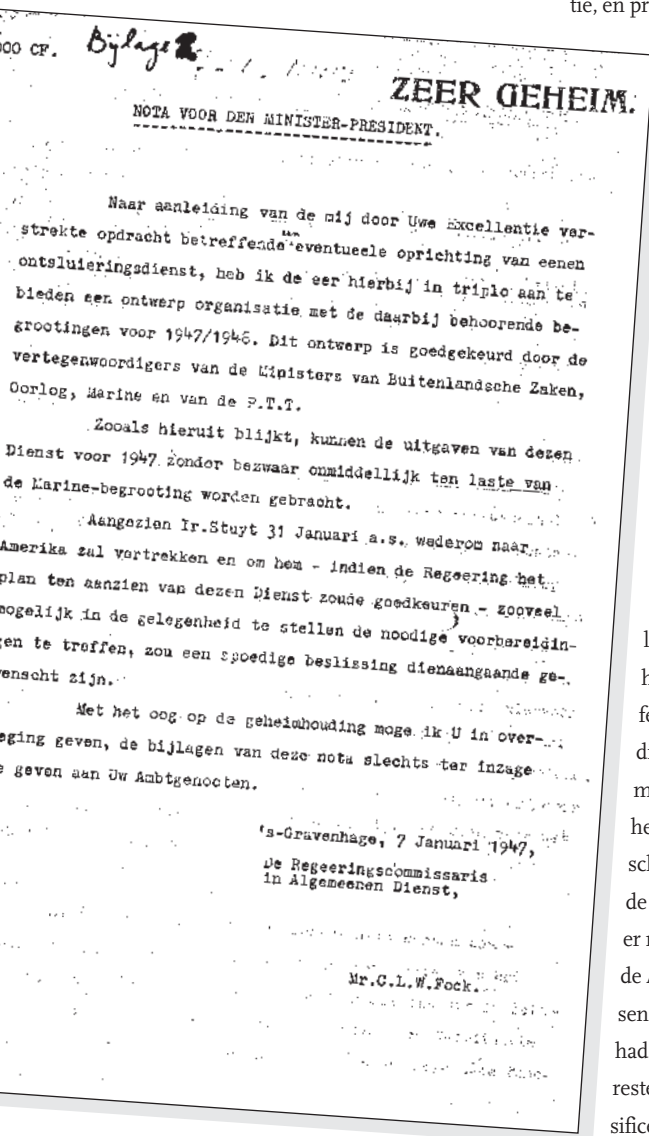

mogelijkheid (met andere woorden, Nederland). Het heeft het grootste deel van de jaren '50 in beslag genomen voordat de golven inzakten.

Alle Indonesische codes

MARID VI bleef uiteindelijk organisatorisch onder de Marine, maar werd gefinancierd uit de aparte rijksbegrotingspost Civiele Verdediging. Het Hoofd MARID bleef de uiteindelijke baas. Inmiddels werden de opleidingen beter gefundeerd. En uiteraard werden er weer nieuwe, spectaculaire successen geboekt. Het conflict over Nieuw-Guinea bracht Nederland en Indonesië eind 1955 op de rand van een oorlog. In een laatste poging de zaken goed af te handelen werd vervolgens overeengekomen dat er een grote Nieuw-Guinea Conferentie te Genève in januari 1956 zou plaatsvinden. MARID VI had alle Indonesische codes gekraakt. Het berichtenverkeer tussen de Indonesische delegatie en Jakarta had geen geheimen meer!

In augustus 1963 ging MARID VI van het Marinepaleis naar 'gebouw 12' op hetzelfde Marine-établissement te Amsterdam. Op de nieuwe locatie werd aan verbetering gewerkt: de eerste grote computers werden geplaatst, en MARID VI heette daarna Wiskundig Centrum.●

John Sneep 25 jaar in dienst

Vrijdagmiddag 9 juli was het druk in de multifunctionele ruimte op de Frederik-kazerne. Militairen in allerlei soorten en maten, burgers in allerlei uitvoeringen - velen gaven acte de présence. Wat was er aan de hand? John Sneep vierde zijn 25-jarig ambtsjubileum.

En nog even 'officieel' op de foto ...

Wie kent John niet? De altijd lachende chauffeur/begeleider van de directeur van onze dienst. Doordringende donkere stem, nooit om een praatje verlegen, altijd strak in het pak. Zo natuurlijk ook op die vrijdag -want hoe druk het ook was, om de jubilaris kon niemand heen.

De feestelijke viering werd geopend door generaal-majoor Dedden, die in zijn toespraak memoreerde waaruit John's kleurrijke geschiedenis binnen Defensie bestaat. John blijkt 25 jaar geleden bouwvakker te zijn geweest. Moest toen in militaire dienst, en werd opgeleid tot chauffeur/infanterist, behaalde zijn groot rijbewijs, maar moest vervolgens in Den Haag in busjes rijden. John vond dat maar niks, zag andere korporaals als chauffeurs in luxewagens, en kreeg dat ook voor elkaar: John was een tijdlang chauffeur van de plaatsvervangend Directeur Personeel van de Koninklijke Landmacht, generaal Verheijen.

Sectie stiekem

In 1985 ging hij, nu als burger, naar de sectie Algemene Zaken van de Landmachtstaf - ook wel bekend als de sectie Stiekem. Deze sectie werd in

John Sneep (rechts, met oorkonde) kijkt toe hoe zijn vriendin uit handen van generaal Dedden een bos bloemen krijgt

1990 opgedoekt, maar in die vijf jaar heeft John er met plezier gewerkt.

Daarna kwam John als agendaris te werken bij de Directie Operatiën, sectie Operationeel Beleid en het Projectbureau luchtmobiel. In 1995 werd hij geplaatst bij de afdeling Inlichtingen en Veiligheid van de Directie Operatiën van de Koninklijke Landmacht als administratief medewerker en chauffeur. Een jaar later werden de werkzaamheden van de afdeling Inlichtingen en Veiligheid overgedragen aan de nieuwe, geïntegreerde MID. John werd toen administratief medewerker bij de staf van het hoofd Afdeling MID van de Koninklijke Landmacht. In 1999 veranderde zijn functie in administratief medewerker bij de sectie Ondersteuning van het bureau Inlichtingen. Sinds 1 augustus 2000 werkt hij bij het Kabinet van de directeur MID, later MIVD.

Sportieve stijl

John geniet een opvallende reputatie vanwege zijn rijstijl. Hij fungeert dus ook als chauffeur van de directeur. Generaal Dedden daarover: "Een zéér efficiënte chauffeur, iemand met soms als het

Gezellig temidden van feestvierders

moet een nogal 'sportieve' rijstijl die je opmerkelijk snel van A naar B kan brengen. Een kritische beschouwer zou zelfs zeggen dat John auto's en voorbijgangers op een onorthodoxe wijze inhaalt en bij voetgangers soms schrikreacties te weg brengt. John's rijstijl is goed voor je pokerface. Als je met een gast achterin de auto zit en John rijdt je door de stad, moet je goed geoefend rustig doorpraten en doen alsof er niets aan de hand is - terwijl je gast met een bleekgeworden gezicht om zich heen grijpt naar houvast."

Overigens doet John meer dan alleen chauffeur. Bij presentaties die gegeven moeten worden, fabriceert hij prachtige powerpoint-presentaties en draagt op die manier bij aan een goede indruk van de dienst bij onder andere de minister, de (P)SG en de CDS.●